EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
ESTONIAN CHAMBER OF PEOPLE WITH DISABILITIES

Haridus- ja Teadusministeerium Meie: 20.11.2026 nr 104

hm@hm.ee

Eesti Puuetega Inimeste Koja pöördumine lihtsa keele terminoloogia ja inimõiguste teemal

Eesti Puuetega Inimeste Koda (EPIKoda) on sõltumatu ja professionaalne puude ja krooniliste haiguste valdkonna poliitika ning ühiskonna arvamuse kujundaja, koondades katusorganisatsioonina enam kui 50 ühingut ja liitu üle Eesti. Meie missiooniks on puudega inimeste ja krooniliste haigete elukvaliteedi, ühiskonda kaasatuse ning eneseteostuse võimaluste tõstmine läbi huvikaitse ja koostöö.

Soovime juhtida tähelepanu olemasolevale metoodikale, mis on lihtsa keele loomisel kasutusel ning aitab tagada intellektipuudega inimeste ja nende lähedaste või tugipersonali ligipääsu teabele. Viimastel kuudel on meedias saanud palju tähelepanu lihtne keel – peamiselt sisserändajate keeleõppe osana tasemega A2. Vabariigi Valitsuse pressikonverentsil 22. oktoobril 2026. aastal rääkis justiitsminister Liisa Pakosta lihtsa keele nõudest, mille järgi peaksid hakkama kõik ametnikud toimetama eelnõusid lihtsasse keelde, nii et ka 10-aastane laps saaks aru. Nõude aluseks on puuetega inimeste õiguste konventsioon.

Juhime tähelepanu, et tekstide lihtsustamisel erivajadustega inimestele ei piisa ainult keelelisest lihtsustamisest, vaid selleks on loodud reeglid. Eestis kasutavad erivajadustega inimeste organisatsioonid rahvusvahelise organisatsiooni Inclusion Europe'i reegleid, millest üks tähtsamaid on sihtrühma (kerge intellektipuudega inimesed) kaasamine teksti loomisse ja toimetamisse, näiteks: tekstide testimine sihtrühmal. Ainult nii on võimalik aru saada, kas tekst on tegelikkuses arusaadav, sobiva sõnakasutusega ja lihtne.

Teadaolevalt on Eesti Keele Instituut (EKI) koostamas juhiseid keele lihtsustamiseks, aga EPIKojale on kinnitatud, et kuna EKI pole tuttav erivajadustega inimeste spetsiifikaga, siis tehakse juhiseid, mille järgi saab tekste luua normintellektiga keeleõppijatele, eelkõige eesti keelt teise keelena õppivatele täiskasvanutele, kelle keeleoskuse tase on vähemalt A2.

Toompuiestee 10, Tallinn 10137 tel. 6616629
registrikood 80014660 e-post: epikoda@epikoda.ee
a/a EE10 0520 3058 4000 SEB pank Kodulehekülg: www.epikoda.ee

Intellektipuudega inimestele suunatud lihtne keel kui keelekasutus on neutraalne. **Lihtsas keeles tekstid sobivad ka teistele inimestele, kellel on raskusi lugemise või loetu mõistmisega, sealhulgas eakad, lapsed ja eesti keele kui teise keele õppijad**. **Samas ei sobi lastele või keeleõppijaile kirjutatud tekstid intellektipuudega inimestele.** See tähendab, et tulenevalt ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonist edendada puuetega inimeste kaasatust ühiskonnaellu, kasutades selleks muuhulgas lihtsat keelt, on **keele lihtsustamisel mõistlik eelistada sihtrühmana emakeelset intellektipuudega inimest, kuna neile mõeldud tekstidest saavad kõik aru**. EPIKoda ei sea kahtluse alla vajadust muuta avalikku teavet arusaadavamaks eesti keele õppijatele. Vastupidi, keeleline ligipääsetavus on oluline kõigile. **Kuid laiemale kasutajaskonnale viitamine ei õigusta esmase sihtrühma (intellektipuudega inimesed) kõrvalejätmist lahenduste väljatöötamisel.**

Samuti ei pea me põhjendatuks käsitleda lihtsat keelt ja arekeelt sünonüümidena, nagu seda on kirjeldatud EKI Sõnaveebis, sest nende eesmärgid, kasutuskontekst ja kvaliteedi hindamise põhimõtted ei ole võrdväärsed. Eesti lihtsa keele arendamisel tuleb lähtuda nii rahvusvahelisest kogemusest kui kohalikust praktikast, sealhulgas Eesti Vaimupuudega Inimeste Tugiliidu ja MTÜ Vaimupuu pikaajalisest tööst intellektipuudega inimestega. **Sama oluline on koostöös sihtrühmaga välja selgitada, milline teave on vajalik iseseisvate otsuste tegemiseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.** Näiteks vajavad intellektipuudega inimesed arusaadavat teavet oma õiguste, haridusvõimaluste, sotsiaalteenuste, toetuste ja asjaajamise kohta. Selline info võib olla kasulik ka keeleõppijatele, kuid sihtrühmade vajadused ja teabe kasutamise eesmärgid ei pruugi kattuda.

Eesti Puuetega Inimeste Koda soovib teada:

- kuidas on pressikonverentsil välja käidud lihtsa keele nõudega edasi mindud ja milliseid organisatsioone kaasatud? Meile teadaolevalt ei ole ühendust võetud erivajadustega inimeste huvikaitseorganisatsioonidega, kellel on kogemusi tekstide lihtsasse keelde toimetamisega Inclusion Europe'i reeglite järgi (Eesti Vaimupuudega Inimeste Tugiliit, Vaimupuu MTÜ jt).

Eesti Puuetega Inimeste Koja ettepanekud on:

- **Tagada konventsioonist tulenevalt intellektipuudega inimestele osalemisvõimalused, muuhulgas tekstide valikul ja lihtsustamisel ning seeläbi juurdepääs teabele ja suhtlusele Inclusion Europe'i lihtsa keele reeglite järgi.**
- **Kontrollida teksti mõistetavust sihtrühmaga, kelle vajadused on lihtsa keele loomise aluseks.**
- **Mitte kasutada lihtsat keelt keelelise lihtsustamise viise hõlmava katusterminina, sest sellega kaob eristus sihtrühmade, metoodikate ja keelereeglite vahel ning puudub kindlus, et tekstid on intellektipuudega inimestele arusaadavad.**
- **Täpsustada EKI Sõnaveebis lihtsa keele määratlust ja seoseid teiste mõistetega koostöös puuetega inimeste esindusorganisatsioonidega, arvestades mõistete erialast kasutust ning puudega inimeste esindusorganisatsioonide senist tööd.**
- **Leppida koostöös puudega inimeste esindusorganisatsioonidega kokku avaliku teabe lihtsustamise põhimõtted, sealhulgas milliste dokumentide, õigusaktide ja teenuste puhul on vajalik selges keeles kokkuvõte ning millal tuleb teave esitada lihtsas keeles.**
- **Tagada avalikus ruumis ligipääsetav teave lihtsustatud õppe, edasiste õppimisvõimaluste ja tugiteenuste kohta, mh muude haridusvõimaluste ja õppijate õiguste kohta tagades seeläbi, et intellektipuudega õppija ja tema perekond saaksid teha teadlikke otsuseid ja osaleda oma haridustee kujundamises.**

Lugupidamisega
Mihkel Tõkke
juhatuse liige
(allkirjastatud digitaalselt)

Eesti Vaimupuudega Inimeste Tugiliit
Agne Raudmees
tegevjuht

MTÜ Vaimupuu
Kerttu Rakke

Keeletoimetaja
Janek Muru
Peatoimetaja

Sama:
Justiits- ja Digiministeerium
Eesti Keele Instituut
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Kultuuriministeerium

Mari Tuulik
Eesti Puuetega Inimeste Koja nõunik
mari.tuulik@epikoda.ee
tel +372 5401 0437